

1487

Diem (PI 4)

(ALDC, IX, 2101. *Diem* [PI 4])

La primera persona del plural del present d'indicatiu del verb *dir* (< llat. tardà DIRE, cl. DICĒRE), inicialment 'mostrar' (cf. cast. *dechado* 'exemple, model'), en llat. era DICĪMUS que, amb una dissimilació de *i...i > e...i* (com la de VICĪNU > *vei*), va donar *dezim (cf. oc. *desim*, cast. *decimos*), convertit en *deim*, a partir del qual s'han format el bal. [dəjm] o [dejm] 72, 75, 83, o bé el ribagorçà *dim*, per trencament del hiat (< *deim*, com el ross. *rim* < *raim*), forma que no s'havia tingut en compte. La regularització del radical sobre *di-* (*dic*, *dius*, *diu*, *di[u]en*) i de la desinència *-em* a partir de formes com *creem*, *duem*, *riem*, etc. van provocar el canvi de *deim* en *diem* (var. *di[z]em* 7 ← oc. *disem*), força general, i també el canvi en *diguem*, amb inserció d'una *-g-* antihiàtica per atracció del subjuntiu *diga* (*digui*), que també va influir en la var. ribagorçana *digam* 93,

108, presa del subjuntiu o de la desinència *-am* del present d'aquest mode. Compareu aquestes formes amb les variants de la persona 5, *deis*, *dieu*, *digueu* (mapa 1488).

Des d'una perspectiva geogràfica, veiem com les variants arcaïques s'han arrecerat en àrees isolades, com el bal. (*deim*) i punts ribagorçans (*dim*), mentre que les altres, posteriors i majoritàries (*diem*, *diguem*), s'estenen per la resta del domini.

Diem és forma normativa des del DOrt, 1917; la GIEC (pàg. 295) inclou *deim* (bal.) entre "Altres variants"; la PEOLC Morfologia (pàg. 38) proposa *diem* com a forma pròpia de l'àmbit general; *deim*, d'àmbit restringit (parlars baleàrics), i *diguem*, com a no recomanable.

